

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה כב.

עין משפט
נר מצוה

- (א) צ"ב סה. ע"ש בבבלי
- (ב) רש"י שם, (ג) ס"א ח"ג.
- (ד) סנהדרין כד: טו:
- (ה) עירובין פ"ג, ד' ג"ג
- (ו) הרי"ף והרא"ש בסוף יבמות רב משה וי"א יבמות כה. ע"ש.
- (ז) יבמות כה. ע"ש.
- (ח) [בב"א: המניין], ג' ז"ל [כד.], ח' [ז"ל שמעון].
- (ט) [ז"ל יוסף], י' [ב"ק עט.], י"ז [ז"ל שמעון].
- (י) [בב"א: המניין], ט' ז"ל פ"ש ר"ש.

תורה אור השלם

1. ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר: שמת ב' א קדש אשר תקראו אתם במועדם: ויקרא כד

מוסף רש"י

אלו הן הפסולין. לזון ולהטיף (סנהדרין כד): לעדות, דלזון גולן מדינתו הן דלסקמחא לא קיימא ומגול גולן לא (עירובין פ"ג) וזמן מעין גולן הן והטורה אמרה אל משה רעע עדי, וכל שקן דין (סנהדרין ט"ו) וסודורי שביעית. האיל וסודור ממון מעשריו על דברי מורה, הוא ליה כרעע דמחם ופסול לזון להעיד בעיטה אחרי הבעל (שם) דרמנחא אמר ללכלה ולא לסקורה וזה שמונח ממון לעצור עבירה על המנהג, רעע הוא וסודורי אמרה אל משה רעע עדי (עירובין ט"ו) הדרן עלך ארבעה ראשי שנים

מעשה ועברו יוסר מארבעים וזו וכו': שופר. כך שמו: **מתני'** אכז וזנו שראו את החדש כו': שאם יפסל ישל כפי כשיבדקו כלקמן (דף ק"ג:) **גמ'** סהא כשרה כנס. ואע"פ שהם אחים: סהא מסורה לכס. לחשובי הדור אני מוסר

שקבלו העדות ויקדשו החדש ולא להכשיר קרובים זא: **היכי תני.** מתניתין קמיה דרב מי המכשיר ומי הפוסל: **איפלא.** תנינא ר' יוסי אומר אכז וזנו וכל הקרובים כשירין אר"ש מעשה בטוביה כו': אל"ל **משום הכי.** דלפכת דר"ש לרבי יוסי לא אמר לך מידי כי אמרת הלכה כרבי (י) (י) (שם) (היינו דר' (י) (שמעון):

מתני' אלו הן הפסולין כו': נקוביא. חתיכות של עכש שמשחקין בערבון ואמור רבנן אסקמחא לא קיימא והכי הן גולתין מדרבנן דמדאורייתא (י) אינו קרוי גולן אלא החוטף מיד איש כדכתיב (שמואל ב ג) ויגול את החנית מיד המלכה: ומנוי נרביה. לזו גולן דאורייתא הוא למפסליה משום אל תשת עד חמס (שמות כג) דהא מנפשיה יהיב ליה: **מפריחי יונים.** היינו נמי ענין קוביא אי תקדמיה יונן ליוני: **וסוחרי שביעית.** עושין סמורה צפירות שביעית דרמנחא אמר (ויקרא כה) ללכלה ולא לסקורה (ע"ז פ"ג, ו) ולפי שנמשך כל אלו לעצור על דת מחמת ממון חשדום להיות מעידים שקר ע"י ממון ושחד: **והעצדים.** פסולי דאורייתא הוא ק"ו מאשה כדלמרחן **צב"ק** (דף פת.) **גמ'** הא אשה כשרה לה. כגון להעיד על מיתת אדם להשיא את אשתו ועל סוטה: שנמשאת בסמירה שלא תשתה: **לעדות אשה.** להמירה להנשא. ודוקא גולן דצרכיהם אכל גולן דאורייתא דחזין לעצור צפרהסיה לא הכשירו חכמים לעדות אשה ואע"פ שהכשירו את העבד ואת האשה דפסולי דאורייתא: **מתני' מי אשה אם החדש כו': מריצין אסור.** אף כשנת: **ואם לודה לנס.** אם יש אורבים בדרך כמו ואתה לודה את נפשי (שמואל א כד) והציימוסים והחמוסים הם היו אורבים להם לעצור כדי להטעות את חכמים:

הדרן עלך ארבעה ראשי שנים

אם אין מכירין אסור. אם אין צ"ד מכירין את העד אם נאמן וכשר הוא: **משחין.** צ"ד שצעריו: **אחר עמו.** להעיד עליו לפני צ"ד הגדול שמקדש את החדש: **משקלנו בנייתוסים.** מפרש בגמרא [ע"ז:] **גמ'** וחד

ופסלו את עבדו. סברי לה כר"ש דמכשיר צקרו והחדש הוא לכם היינו צכס ודרשינן נמי כשרין ומיוחסין למעוטי גר וממור כדרשינן מאתן בדומין לך צפ' אחד דיני ממונות (סנהדרין דף ז') **אלו הן הפסולין.** בגמרא משמע שכל הפסולים דמתניתין דרבנן דלמרי' עלה זאת אומרת גולן

דצרכיהם כשר לעדות אשה והשמה משחק בקוביא למ"ד צפרק זה בורר (סנהדרין דף כד:) לפי שאין עוסקין ביטובו של עולם ינחא ולמ"ד נמי משום דהויל אסקמחא אין נחשז גולן בעיניו כיון דמדעתו נותן ומלוה צרכיה שאינה קלוזה דרבנן ואפי' צרכיה קלוזה נמי לא משמע ליה לאיניס אסורה כשנותן לו מדעתו אלא א"כ ממשכנו על כרחו ומפריחי יונים למ"ד אי תקדמיה יונן ליוני היינו משחק בקוביא ולמ"ד אלא אין צבן גולן אלא מפני דרכי שלום צעלמח וסוחרי שביעית מיירי שביעית צומן הזה ור' היא כדלפסוקן צפרק השולח (גיטין דף ז') אר"ש סמורה דרבנן כ' היא דזה בורר (סנהדרין דף טו.) גבי ממלאי מעות לעניים ואולי עניים ואספו ומייתי שאין זו סמורה גמורה דאולי בשלימותיהו והא דמשמע צפרק לולב הגזול (סוכה דף לט. ושם) דמותר למכור פירות שביעית לע"ה גבי מצליע לו דמי אחרוג צולוב משום דאין מוסרין דמי פירות שביעית לע"ה אכל משום סמורה לא אסור וצפרק זה בורר (סנהדרין דף כו.) נמי פריך ומוציניהו לכהן דמי תרומה גבי סאה תרומה שנפלה לפחות מנחה של שביעית וי"ל דצבר המלקט ע"מ לאכול והומיר מותר למכור וכן פורע חובו צפרק צברא דע"ז (דף קט. ושם) דאסור משום לאכלה ולא לסקורה משמע דפרשינן ואפשר דלוקט ע"מ לאכול לא חשיב סמורה אלא לוקט צול ע"מ למכור ציבור שקונה להרויח וצמסכת שביעית (פ"ח משנה ד) פירש ש דין סמורה ע"פ הירושלמי ועדים צפרק זה בורר (סנהדרין דף כד:) לא תני להו דפסולין דאורייתא אכל הכא איצטריך למיתני דלא תימא כיון ללא מחמת עזירה מיפסלי מכשיר לעדות החדש מידי דהוה אקרובים לר"ש: **מחלליין את השבת.** עדים שראו את החדש ואפילו עדים המעידים עליהם צשאין צ"ד מכירין עדי החדש מחלליין את השבת להעיד עליהם כדמכות צריש פירק שני שהלך ר' יהוראי אכל העד צאושא צשנת להעיד עליו:

הדרן עלך ארבעה ראשי שנים

אם יאין מכירין אותו משלחין עמו אחר להעידו בראשונה היו מקבלין עדות החדש מכל אדם משקלקלו הבייתוסים התקינו שלא יהו מקבלין אלא מן המכירין: **גמ'** מאי אחר חד וחד

להעיד על העד שאהא את החדש, כי כשר הוא לקבל ממנו זו העדות, ולעולם צריכין שני עדים להעיד על כל אחד ואחד.

קיד א מיי פ"ב מהל' קידוש החדש ה"ל: קבוב ג מיי פ"י מהל' ערות הלכה ד סמג לאון ריד טור י"ב ע"ש ח"מ סי' לג סעי' י וסעי' טו: קבוב ג מיי שם פ"ט היא טוב"ע שם סעיף יט: קיד ד מיי פ"ב מהל' גירושין הלכה מ' נופ"א מהל' סוטה הל' טו] סמג עשין ז טוב"ע ה"ה עימן מ סעיף ג: קיה ד מיי פ"ג מהל' קידוש החדש ה"ל: ו מיי שם הל' א ב: א ז מיי שם הלכה ג: ב ח מיי שם פ"ב ה"ב:

רבינו הגנאל

מתני' מעשה שעברו יותר מארבעים זוג כול'. (ירושלמי) [ירושלמי] וכל המעבכ את הרבים מעשות מצוה [צריך] נדוי. [מתני'] אב וזנו שראו את החדש בור'. עד ר' שמעון אומר אב וזנו וכל הקרובין כשרין לעדות החדש, ומאי טעמא דר' שמעון, דכתיב ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר החדש הזה לכם ראש חודשים. לומר עדות החדש תהא כשירה בכס, ואע"פ שאחם קרובין, ורבנן עדות זו מסורה לכם, וקיימא לן דכל הקרובין (ל) וכל הפסולין [פסולין] לעדות החדש. [מתני'] ואילו הן הפסולין המשחק בקוביא כול', וזו הכלל כל עדות שאין האשה כשרה לה אף אילו כולם אינן כשרין לה, וכיון שהאשה פסולה לעדות החדש, אף אילו הזכרין במשנתו וכיוצא בהן פסולין לעדות החדש. ודייקין מינה הא עדות שהאשה כשרה לה, כגון מיתת הבעל שאפילו הנשים כשרות, כדחגן באחרית יבמות הוחזק להיות משאין עד מפי עד ומפי אשה כול', גם הפסולין הללו כשרין להעיד כי מת בעלה של זו, ונתנש על פיהן, וא"י מנשה זאת אומרת, כלומ' נתברר לנו מדיוקא של משנה, כי גולן דרבנן כגון משחק בקוביא וכיוצא בהן שהן פסולין מדרבנן, כשרין להעיד כי מת בעלה של זו, דהא הנשים נאמנות בעדות זו, ואוקימנא בפרק דיני ממונות בשלשה לר' מאיר דאמר עד וזמם פסול לכל התורה, והלכתא כוותיה. [מתני'] מי שראה את החדש כול', לא מיתוקמא בזמן הזה אלא בניסן ותשרי בלבד. הדרן עלך ארבעה ראשי שנים הן.

אם אין מכירין אותו משלחין עמו אחר להעידו כול'. אוקימנא מאי אחר דהני במתניה, זוג אחר, להעיד על העד שאהא את החדש, כי כשר הוא לקבל ממנו זו העדות, ולעולם צריכין שני עדים להעיד על כל אחד ואחד.

(6) נראה צבור דל"ל וקיי"ל דכל הקרובין פסולין לעדות החדש.